

לימוד היומי דקה ליתנו

יום	יום לחודש	יום מוה"ר	ליקוטי הלכות	ליקוטי מוה"ר	מסנה ברורה	שיחות הר"ן	שולחן ערוך
שבת	י"ג	ע"ט:	ע"ח	הזרה	קמ"ב-קג	א, ב.	
א	י"ד	פ.	ע"ט	נח:	קנ"א-קנב	ג, ד.	
ב	ט"ו	פ:	פ	נט.	קנ"ג-קנד	א, ב.	
ג	ט"ז	פ"א:	פ"א	נט:	קנ"ה-קנו	ג, ד.	
ד	י"ז	פ"א:	פ"ב	ס.	קנ"ו-קנז	ה, ו.	
ה	י"ח	פ"ב:	פ"ג	ס:	קנ"ט-קס	א, ב.	
ו	י"ט	פ"ב:	פ"ד	הזרה	קס"א-קסב	ג, ד.	

# בקרני אור



יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב  
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

266 | פרשת בהר | י"ג אייר תשפ"ב

## דבר המערכת

מנהג ישראל תורה - מקום גניזתו של אדונונו בר יוחאי, הוא שנבחר משמיא למקום תגלחת הנערים להרגילם בפאות הקדושות, אשר "עיקר דת ישראל ועיקר היהדות תלוי בזקן ופאות ובהם ניכר היהודי כי הוא מזרע בִּרְךָ ה' מזרע ישראל. ומי שרוח אחרת עמו ח"ו ורוצה לכפור ח"ו באלקי ישראל, תחילת הכפירה הוא שמשליך ח"ו מעליו הזקן והפאות, שבה מסלקים מעצמם ההיכר והסימן של ישראל עם קדוש" (ליקוטי הלכות, גילוח 1).

התנא הקדוש אשר "חרב הוצאת מתערה שפת נגד צוריר" ולחם בכל עוז נגד הרומיים מפירי הדת, וגינה את השווקים הגשירים והמרחצאות שתיקנו (שבת 12), ונתן לבו ונפשו שלא תשתכח תורה מישראל - הוא זה שזכה שהתחלת קדושת היהדות בריש גלי תהיה באתרא דיליה.

הפאות שהם ה"סימנים" וההיכר של ישראל, מכריזים קבל ועולם שאנו שייכים להש"ת ולאמונה הקדושה, ושאנו בדלים מאומות העולם והמתומים להם. ואם בכל דור הכרזה זו כל כך נחוצה ומוכרחת, הרי בדורנו - דור של שמד, אותו הכריזו מנאצי ה' בארץ הקודש - על אחת כמה וכמה.

# ישבתה הארץ שבת לה

האדם בקוצר דעתו, אולי היה מוותר על התגלות זו שהזמינו לו, והיה מעדיף שהכל יהא גלוי מלכתחילה, אבל השם יתברך ברוב טוב ורחמיו יודע שדוקא גילוי האמונה שבא מתוך שינויים שכאלו, היא ההתגלות ה"קרה מאד אפילו אצלו יתברך". הוא לא מוכן לוותר לנו על האוצר היקר והנפלא והנשגב הזה שיהא מנת חלקנו כשנתגבר להמליכו ולייחדו בפעולות משונות אלו דוקא.

וכך גם מגלה שם רבינו הקדוש (ליקוטי מוה"ר 11"א, ב.) על סוד המציאות המכאיבה לכאורה של שינויי הדעות בין בני אדם; **אנחנו אולי היינו מעדיפים שכל הסובבים אותנו יהיו מאוחדים אתנו באופן טבעי, אבל אצל השם יתברך יקר מאד דוקא כאשר ישנם רבים, שכל אחד יש בו דעה משונה והם מסכימים יחד לדעת אחד**, נמצא בחינת 'פעולות משתנות' נעשה בחינת 'אחדות הפשוט', שזה יקר מאד בעיניו יתברך". ומלבד מה שעצם הדבר יקר אצלו יתברך, הרי זה גם סיבה להתגלות אמונת אחדותו יתברך בעולם, וכפי שרבינו הקדוש ממשיך שם: "שעל ידי אחדות שנתגלה בישראל למטה, נתגלה אחדותו הפשוט יתברך למעלה".

עומדים אנו בעיצומה של שנת השמיטה. בפרשתנו אנו לומדים על מצוות "ושבתה הארץ שבת לה", ורש"י מפרש: "שבת לה" - לשם ה', כשם שנאמר בשבת בראשית". מדוע השווה התורה בין שבת לשמיטה? - מבאר רבי נתן: בשנת השמיטה נמשכת קדושת שבת על הארץ ועל פירותיה, אנו מחזירים באמונתנו את כל השינויים בבריאה לאחד שבראם, כמו בשבת. ובעקבות זאת, גם כל השינויים והקפיצות הקיימים בין בני אדם - שלו שייכת שדה פלונית ולזולתו שייך כרם פלוני ואין לשני זכות לקחת את של חברו - הכל בטל בשנה זו. כל הארץ מתעלה בשלמות אמונת האחדות שהכל שייך לשם יתברך, ועל כן כל אחד מסיר את קפידתו ומפקיר את שלו לטובת חברו (ראה בהרחבה בליקוטי הלכות, פריקה וטעניה ד, 1-2).

זוהי עבודת ימי הספירה בהם אנו מכינים עצמנו לקבלת התורה, בה היתה שלמות התגלות אמונת הייחוד. זה הזמן להתעלות ולהבין שכל השינויים והצער באים מאחד הפשוט' האוהב אותנו אהבת עולם. זה גם הזמן להתעלות מעל כל הרצונות העצמיים שגורמים למחלוקת ושנאת חינם, ולתקן את מה שנפגם בימים אלו על ידי שלא נהגו כבוד זה בזה, שהיא שגרמה להסתלקותם של תלמידי רבי עקיבא כמו שאמר חז"ל. "שעיקר התיקון שאנו עוסקים בימי הספירה הוא לעשות שלום, כי עיקר קבלת התורה הוא על ידי השלום" (ליקוטי הלכות, בית הכנסת ד, 1). שלום זה כאמור, הוא שורש ועיקר באמונת הייחוד, להאמין שהכל בא מאתו יתברך וכל שינויי הדעות כלולים באחד.

ובפרט ביום ל"ג בעומר, הילולא דרשב"י "כי עיקר בחינת השלום זוכים בל"ג בעומר, ועיקר הילולא הוא שאז נסתלק רשב"י ועל ידי זה זכה להמשיך שלום ולתקן הפגם של תלמידי רבי עקיבא, כי בשעת הסתלקות הצדיק נתרבה השלום מאד בבחינת יבוא שלום ינחונו על משכבותם" (שם).

מה פירושם של כל המעברים והגלים ששופטים עליו כל יום בגוף בנפש ובמניין? מדוע יש לו ילדים 'קשים' כל כך?! למה פרנסתו דחוקה ומעיקה?! מפני מה בני ביתו לא חשים בטוב?! ועוד כהנה לרוב. האם לא היה העולם יפה יותר כאשר הכל היה הולך חלק ויפה?!

תמיד צצים ויוכוחים בינו לבין בני ביתו, לבין שכניו וחבריו, הם לא מבינים אותו והוא לא מבין אותם. הוא אכן מתגבר בכל כוחו, משתדל להבליג ולדון לכף זכות ולא נגרר למחלוקת, אבל למה צריך את כל זה?! האם לא היתה הבריאה יפה יותר כאשר כל בני העולם היו שווים מלכתחילה בדעותיהם?!

כגבוה שמים מארץ כן גבהו דרכי השי"ת מדרכינו ומחשבותינו ממחשבותינו. מה שנדמה לנו ליצירה של בדיעבד, היא היצירה הנאה המופלאה והיקרה ביותר בעיני השם יתברך.

נקודת היסוד בתכלית הבריאה היא גילוי אמונת אחדותו יתברך, שה' אחד ויחיד בעולמו ורק הוא המושל המנהיג והמשיגה בכל. זהו תכלית התורה והמצוות כולם, וזהו יסוד קבלת עול האמונה בקריאת שמע, וכמו שכתב רבי נתן: "כלל כל כוונות קריאת שמע, להאמין בייחודו ואחדותו שהוא יתברך אדון יחיד מנהיג ומושל ומשגיח, ובהו כלולים כל הכוונות" (ליקוטי הלכות, פסח ז, כ). זהו גם יסוד קדושת שבת שהוא 'תכלית שמים וארץ' (תפילת ערבית של שבת), שכן "שבת מעיד על אחדותו, שברא הכל בששת ימי המעשה כדי לגלות כבודו, ושבת נחמ בשבת" (ליקוטי הלכות, פסח ט, לב), וזוהי למעשה עיקר שליחותנו בעולם הזה.

ורבינו הקדוש מלמדנו יסוד נפלא, שאמונת אחדותו יתברך שלנו יקרה אצלו יתברך, דוקא מפני שהיא מתגלית מתוך 'פעולות משתנות', מתוך בריאה שכזו שיש בה כל כך הרבה דברים שאינם מגלים בחיצוניותם על מי שבראם ומעלימים את הייחוד הזה. זוהי גם יקרת קדושת שבת, שמאירה לתוך ששת ימי החול שבהם עוסקים בכל המלאכות שמסתירים לכאורה את הגילוי הזה שרק ה' הוא הבורא והיוצר, "ההתגלות אחדות הפשוט, זאת הבחינה יקרה מאד אפילו אצלו יתברך" (ליקוטי מוה"ר 11"א, ב.).

זו גם הסיבה לריבוי הצרות והייגונות שפוקדים את האדם; **השם יתברך רוצה שנתגלית אותו וייחודו שמו, אך שלמות אמונת אחדות זו מתגלית ביקר תפארתה דוקא כשעוברים על האדם מאורעות שמנוגדים לרצונו**, והוא מתגבר להאמין אז שגם פעולות משונות אלו - שמראות לכאורה על הסתרה והעדר השגחה חלילה - באות כולן מן האחד הפשוט יתברך. "כי הצרות והיסורים משונים מדעת האדם, שזהו עיקר הצרה והרעה מה שאינו מתנהג לו כדעתו ורצונו. אבל כשיוודע ומאמין שהכל נמשך ממנו יתברך שהוא אחד הפשוט, שכל כוונתו יתברך לטובה תמיד, בודאי ימצא בתוך כל הצרות הרחבות גדולות לנחם ולשמח את עצמו, להיות מודה על העבר וצועק להבא, ועל ידי זה יתבטל כל הצרות לגמרי" (ליקוטי הלכות, כלאי בהמה ד, טז).

**משנאי ה' הכריזו מלחמה על מקום מנוחת קדשו ועל שמחת הילולא שלו, ולא בכדי**; הוא זה שלחם במשנאי ה' בכל עוז במסירות נפש, ועל כן כל רצונם להשתיק את קול השמחה והתפילה הנשגבה הזאת של האי תנא קדישא שבזכותו אנו קיימים. אולם בכחו של איש האלוקים נעמוד על נפשנו בגבורת הנפש, ברצונותינו ובשמחתנו הגדולה ביום הילולא וההכרזה בכל עוז שאנו גאים גדרי ההתבדלות וההכרזה בכל עוז שאנו גאים ביהדותנו, כי "עיקר ההתחזקות הוא השמחה" (שם 11"א), והיא שתתן לנו כח לעמוד נגד גזירה זו ונגד כל גזירות הדת המתחדשים על ידם, ובזכותו נזכה גם שקולו יזמר עריצים ויכריח כל הקוצים ויציל הלחוצים להוציאם מן המיצר לתשועת עולם.

העורכים

## פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

כְּשֶׁשָׁהָה רַבִּי מִיכַל ב"ר צִיְחָק בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הִשְׁתַּטַּח עַל צִיּוֹן הַרְשֵׁבִי, וְהָיָה כִּידוּעַ הַיָּהּ לִמְדַּת הַרְבֵּה בְּסִפְרֵי הַזֵּהָר, וְגַם בְּהִיטוֹתָ בְּמִירוֹן לְמַד הַרְבֵּה בְּסִפְרֵי הַזֵּהָר. בְּאִמְצַע לְמוֹדוֹ הִתְלַהֵב מְאֹד, וְאָמַר בְּצַחוֹת לְשׁוֹנוֹ: "כְּשֶׁשׁוֹתִים מְעַד' מִן הַמְּקוֹר, הָרִי זֶה טַעַם אַחַר לְגַמְרִי" - "אֲזַ מְטְרִינְקֵט מְעַד בֵּיַם צֶאֱקוֹן הָאֵט דָּאֵס אַ אַנְדְּרֵי טַעַם!".

(שיח שרפי קודש)

לתגובות והערות: 3323796@gmail.com  
ניתן לקבל את הגיליון באימייל מדי שבוע

הדל"ג 6:52 - ניץ ההמה 5:39 - מוזק"ש 8:17  
צאת השבת 8:09 - צאה"ש לר"ת 8:46

## סגולת הזכרת 'שמות הצדיקים'

וכפי שכותב רבי שמואל הורביץ במכתבו:

"הנה זכות כל הצדיקים הקדושים שנסתלקו שאלמלא בקשתם וזכותם לא ה' יכול להתקיים העולם אפילו רגע אחד כמובא בזה"ק, ואפילו כשלא יכולים לבוא על קברם ממש, כשמזכירים שמותם ומבקשים בזכותם ג"כ יכולים לשנות הטבע, כמובא בדברי רבינו ז"ל. וכמו שראיתי אצלי כמה פעמים, **כל פעם שהייתי בסכנה היה הפה מדבר בעצמו שמות הצדיקים הגדולים; רבינו ז"ל, רשב"י ז"ל וכו'.** כי הלב בעצמו מרגיש הרפואה שלו, כמו שמביא רבינו ז"ל בתורה ס"ה שנטבע בטבע שביטורים גדולים רח"ל מעצמים העיניים ומבטלים את עצמו להשי"ת עיי"ש" (מכתבי שמואל, מכתב פז).



ומלבד הסגולה שיש בזה, לשנות את הטבע, יש בזה גם הארה עצומה של התקשרות לנשמת הצדיק, כי בזה שמזכירים את שמו באהבה, מתדבקים בקדושתו.

וכפי שכותב מוהרנ"ת:

"בְּהֶשֶׁם של כל אדם נגבל כל חיותו וכל עניינו ומהותו, וכפי מעשיו כן מאיר שמו למעלה וכן נזכר למעלה לטובה, וכן להיפך חס ושלוש. וזה בחינת מעלת זכרון שמות הצדיקים, כי בהשם הקדוש של כל צדיק וצדיק, בו נכלל כל מהות הצדיק, כל צדקתו ותורתו ומעשיו הטובים וכל מעלותיו ומדרגותיו, כי השם הוא נפשו וגשמתו. ועל כן על ידי שמזכירי שם הצדיק אנו ממשכיני עלינו קדושתו וזכותו, ועל ידי זה נזכה גם אנחנו לקדושה וטהרה ולשוב אליו יתברך. למשל, כשאנו מזכירי שם התנא רבי שמעון בן יוחאי, בזה השם כלול כל מעשיו זה התנא, שהיה שלש עשרה שנים במערה, וחיבר ספר הזוהר, וכל המעשיות הנזכרים ממנו, כולם כלולים בזה השם הקדוש רבי שמעון בן יוחאי, וכן בשאר שמות הצדיקים" (ליקוטי הלכות, דברים הנוגעים בסעודה ד, טו).

ובסיפור נסיעתו של מוהרנ"ת לארץ ישראל, הרי הוא מספר אודות כתיבת ספר שמות הצדיקים, ושם מפליג בגודל מעלת הענין (וכן סגולת הדבר לזכות על ידו לבוא לארץ ישראל) וזה לשונו:

"ותיכף כשעסקתי בזה בכתיבת שמות הצדיקים, נתחזק בלבי שבצירוף זכות זה אזכה לבוא לארץ ישראל. כי באמת הזכרת שמות הצדיקים הוא דבר נפלא ונורא מאד מאד, ומועיל הרבה לעבודת השם יתברך! כאשר מבואר מזה קצת כבר. ועוד יש לאלקי מלין לבאר גודל מעלת הזכרת שמות הצדיקים ואין כאן מקומו. ועלה על דעתי שעל ידי שזכיתי לזכות את הרבים בזכות זה לסדר להם ביחד כל שמות הצדיקים וכל שמות התנאים ואמוראים שבכל הש"ס וספרי וכו' ומדרשים וכו' שזה הענין מסוגל לזכות לארץ ישראל בבחינת 'צדיקים יירשו ארץ', שאי אפשר לבוא לארץ ישראל כי אם בכח הצדיקים אמתיים וכו'. ומאז נתחזקתי יותר בכיסופי חזקים יותר לנסוע לארץ ישראל" (ימי מוהרנ"ת ח"ב, טו).  
ה' יזכנו לקיים דבר קל ונורא זה, לטוב לנו כל הימים.

## שאלה:

כבר זמן רב שאני מצטרך לאיזה ישועה, וככל שחולף הזמן אני רואה שע"פ טבע אין כמעט סיכוי שאזכה לישועה זו. אני מאמין בכוחה של התפילה להשיג יתברך, אלא ששאלתי היא האם יש איזה עצה מיוחדת לשנות את הטבע, ולזכות לישועה שע"פ הטבע אין לה כמעט סיכוי.

## תשובה:

אכן, ישנה עצה וסגולה נפלאה ביותר לשינוי הטבע, והיא: אמירת 'שמות הצדיקים'!

וכדברי רבינו בספר המידות:

"על ידי הזכרת שמות הצדיקים יכולין להביא שינוי במעשה בראשית, כלומר לשנות הטבע. וסימן לדבר 'אלה תולדות השמים והארץ' כו' 'אלה שמות בני ישראל' וכו' - גזירה שוה" (ספר המידות, צדיק ח"ב, ט).

ואכן, אנשי שלומנו היו רגילים ביותר באמירת 'שמות הצדיקים' בכל עת מצוא, וכפי שמעיד הגר"מ שליט"א: "אני זוכר מאנ"ש בדור הקודם שהיה להם בכיס הטלית תמיד הספר 'שמות הצדיקים' והיה להם שיעור בזה בכל יום להתקשר בקדושתם ובצדקתם ולהזכיר זכותם. ורבינו הקדוש אומר בספר המידות שיש בזה סגולה לשנות את הטבע לטובה" (אוסף מכתבים, מכתב קיח).

ועל אחת כמה וכמה בעת צרה וצוקה, היו עוסקים באמירת 'שמות הצדיקים', לעורר רחמים ולשנות הטבע.

ודבר זה הוא גם על ידי אמירת כל 'שמות הצדיקים' כפי שהם מסודרים בספר שכתב והדפיס מוהרנ"ת, וגם על ידי הזכרת שמות הצדיקים הידועים בע"פ אשר דבר זה הוא קל ופשוט, ויכולים להרגיל את עצמו בזה בנקל, להזכיר בכל פעם שמותיהם של הצדיקים: אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד, וכן שמותם של יחידי הדורות: משה רבינו, רבי שמעון בר יוחאי, רבי יצחק לוריא אשכנזי, רבי ישראל בעל שם טוב, רבינו נחמן בן שמחה וכו'.

וכפי שמספר רבי שמואל הורביץ על עצמו, שכאשר היה בנו מוטל על ערש דוי והיה זקוק לרחמי שמים מרובים, היה רגיל בהזכרת שמות הצדיקים - הן מה שנדפס בספר, והן הזכרת שמות הצדיקים הידועים. וזה לשונו:

"אמרת כל שמות הצדיקים בבכי והתעוררות, ומובא בדברי רבינו ז"ל: כי שמות הצדיקים מביא שינוי במעשה בראשית ויכולים לשנות הטבע, ומלבד זה הזכרתי בפי כל פעם וכל רגע שמות הצדיקים הגדולים השגורים תמיד בפי, כגון יחידי הדורות והאבות הקדושים ושבעה רועים וכל הצדיקים שהייתי על ציונים וקבריהם הקדושים, ובפרט שם רבינו ז"ל ורבי שמעון בר יוחאי זיע"א לא נפסק מפי ולבי" (ימי שמואל ח"פ פרק חס).

וכשהאדם מרגיל את עצמו בזה, אזי באופן טבעי, בכל פעם שבא לעת צרה, מתחיל להזכיר בפיו שמות הצדיקים.

## כיצד יוצאים להירות?

וקרשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרוך בארץ לכל ישכיה יוכל הוא תהיה לכם

יש שני סוגי לימודים והארות שמלמד ומאיר הצדיק באנשיו: האחת היא הארה של "איה מקום כבודו" - שיש לחפש ולבקש תמיד את ה' ולעלות מדרגה לדרגה. ומאידך, ההארה של "מלוא כל הארץ כבודו" - שבכל מקום שהאדם נמצא, גם אם הוא במקום נמוך ורחוק מאד, נמצא ה' אתו עמו ואצלו.

שני הארות אלו הם בחינת "בן ותלמיד" - ההארה של 'איה מקום כבודו' היא בחינת "בן", וההארה של 'מלוא כל הארץ כבודו' היא בחינת "תלמיד". ושני הארות אלו צריכים להיות כלולים זה בזה; שגם כאשר האדם מחפש ומבקש 'איה מקום כבודו' ידע ויזכור שה' אתו עמו ואצלו, וגם כאשר הוא מחזק את עצמו ש'מלוא כל הארץ כבודו' ידע ויזכור שתמיד צריך להמשיך ולחפש איה מקום כבודו.

וכשיש לאדם שני הארות אלו כראוי, הרי הוא יוצא לחירות. וזהו סוד ה"יובל" שבו יוצאים כל העבדים לחירות, כי יובל הוא סוד שני הארות אלו, וכפי שמרומז בתיבת "יובל" - כדברי רבינו:

"חרות זה בחינת יובל, שהוא בחינת כלליות בן ותלמיד, כי יובל הוא אותיות "וכל בניך למודי יי", דהיינו כלליות בן ותלמיד. כי בניך זה בן, למודי ה' הם תלמידים" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, ז).



## סוד מהאת כפיים בשעת התפילה!

וקרשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרוך בארץ לכל ישכיה יוכל הוא תהיה לכם

רזין עילאין גילה רבינו בסוד 'מהאת כפיים' בשעת התפילה. ואחד מהם הוא:

בכל יד ישנם חמשה אצבעות, וכשהאדם מוחה ומכה כף אחת בחבירתה, נעשה 'הכאת האורות' (כמבואר ענין זה בספרי קבלה) וכדלהלן:

כשהוא מכה יד ימין ביד שמאל, מכים האורות זו בזו ונעשה חמשה פעמים חמשה, סה"כ עשרים וחמשה. וכן כשמכה יד שמאל ביד ימין נעשה חמשה פעמים חמשה שהוא עשרים וחמשה. נמצא סך הכל: חמישים.

וחמישים אורות אלו הם כנגד שנת החמישים, אור היובל, שעל ידו יצאו ישראל ממצרים לחירות עולם, וכמובא בזה הלשון שלכן נזכרה יציאת מצרים חמישים פעמים בתורה, כי על ידי בחינת יובל יצאו מגלות מצרים.

והנה, עיקר גלות מצרים היה גלות הדיבור, שהדיבור היה בגלות, ובשביל זה היה משה כבד פה. ועל ידי הגאולה נגאל הדיבור, ונתהווה 'פה' בכח החמישים שערי בינה.

ודבר זה מרומז בדברי הקב"ה למשה, שאמר לו "מי שם פה לאדם". וסודו ש"מי" - גימטריא חמישים, שהוא סוד חמישים שערי בינה, הוא זה אשר - שם פה לאדם!"

נמצא אם כן שכאשר האדם מוחה כפיו בהתלהבות בעת התפילה, הרי הוא ממשך על עצמו אור היובל, אור החמישים שערי בינה, ועי"ז מתהווה פה, והדיבור יוצא מהגלות, ויכול לדבר דיבורים לפני השם יתברך כראוי (ע"פ ליקוטי מוהר"ן, מה).

פנינים מאירים וחדושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכמעט שלים"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

## לקט ספרי"ם

## ספר תיקוני זוהר עם ביאור הגר"א

שלא קיימו תורה שבכתב ושבעל פה, אבל רבי שמעון בשביל הרזין דאורייתא שהן ברית שבין שמים וארץ שהן במחצדי חקלא דבהן קיימא והוא סוד אחד שבין שמע ישראל לבין בשכמל"ו, והוא העמוד שבין שמים וארץ, 'צדיק יסוד עולם, צדיק שמו'. וזהו שאמר דהא אנן קיימי עלמין, המקיים שמים וארץ והמחברם על ידי העמוד, והעמוד הוא מתקיים על ידי הצדיקים, והעמוד הוא חנוך ונער כו' [הוספת הגר"ם - מ"ט ט], שמתחדש בארץ בכל פעם על ידי הצדיקים.

## העמוד המחבר ומקיים מעשה בראשית נקרא צדיק

אמר רבי שמעון שמיא לא אימא דיציתון לארעא לא אימא דתשמע דהא אנן קיימא לעלמין (-) לשמים איני אומר שיאזינו וגם לארץ איני אומר שתשמע, כמו משה רבינו שאמר האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי, כי הוא העיד בישראל על ידי השמים והארץ, כדי שאם יחטאו באים העדים ונפרעים מהם וכו', שהרי אנו עוסקים בתורה שהיא קיום העולמות - מתוך מדבש). שמשה רבינו ע"ה קרא לשמים וארץ לעדות על תורה שבכתב ושבעל פה, וכן ישעיה קרא להם על



## שופר כפוף בראש השנה

השבוע למדנו בשולחן ערוך דיני שופר של ראש השנה, וכה כתוב (ס' תקפ"ו ס"א): "שופר של ראש השנה מצוותו בשל איל וכפוף, ובדיעבד כל השופרות כשרים בין פשוטים בין כפופים".

### שופר של איל כפוף

מצות שופר בראש השנה נאמרה בתורה בפסוק "ובחודש השביעי באחד לחודש... יום תרועה יהיה לכם", ודרשו חז"ל בגמרא ראש השנה (בג): שהמצוה היא לתקוע דוקא במין הנקרא 'שופר', כדון תקיעת שופר ביום כיפור שבשנת היובל שנאמר בו "והעברת שופר תרועה בחודש השביעי". והיא סוג קרן חלול שיש בתוכו מין זכרות, שמוציאים הזכרות ונוצר בו חלל וכך תוקעים בו. אבל מין קרן שעשוי כולו מחתיכה אחת עד שצריך לקדוח בו, כמו קרני פרה, אין יוצאים בו.

ואמרו בגמרא (שם כ"ו) מצוה של ראש השנה ושל יום הכפורים בכפופים, על שם שבראש השנה (כמה דס"א) אינש דעתיה טפי מעל"י. וכן אמרו (שם ט"ז), שתוקעים בשופר של איל זכר לעקידת יצחק שהיה באיל.

### הפולמוס על השופרות בארץ ישראל

כשעלה הגאון רבי אברהם דוד הורביץ ז"ל חבר הבד"ץ ובעל מחבר ספר 'קנין תורה' לארץ ישראל וראה שהשופרות כאן בארץ ישראל אינם כפופים כל כך כמו בחוץ לארץ, שהיה נהוג פה אצל המומחים להרחיק את השופרות במים רותחים עד שנעשה רך וכך שינו את תבניתו באופן שאצל הפה היו מתקנים ומעקמים אותם שהיו רחבים קצת ונוח לתקוע בהם, ובשאר האורך של השופר היו פשוטים קצת עד שנעשה כצורתו ו"ו".

ויצא הגאון הנ"ל לדון אם יש לפסול את השופרות משום שאינו דרך העברתו. והוא, שנפסק להלכה דשופר שהרחיב את צידו הקצר או שקיצר את צידו הרחב פסול (ש"ע ס"ט ס"ב) משום שנאמר "והעברת שופר", והיינו שצריך לתקוע בשופר כדרך גדילתו על ראש הבהמה, שהצד הקצר שבראש הבהמה יהיה מול פה האדם, ואם תקע בצד הרחב לא יצא. ולפי זה יש לומר דגם שופר ששינה את צורתו ומתכונתו ממה שהיה על ראש הבהמה פסול, ועוד שעל ידי הכפיפה והפשיטה משתנה גם קצת מעובי ודקות הקול.

### שופר תימני

אאמו"ר בספרו אורה ושמחה (על הרמב"ם הל' שופר פ"א אות י"ד) הביא מספר אחד מחכמי התימנים שדייק מלשון הרמב"ם לפסול שופר שהשתנה צורתו, וכתב: "הכפוף" - משמע כפיפתו הטבעית כפי שבראו הקב"ה, ובאו חז"ל להוציא מידי מעשה האומנים אשר כדי להקל על עצמם פושטים אותו ברותחים, ובאמת כל פשיטה מקלקלת אותו ומציאה אותו מידי שופר, וכך היא מסורת הגאונים שלא לשנותו מצורתו הטבעית כלל, לפיכך בתימן הגם שידעו סוד הפישוט לא נגעו בו כלל והניחו כתארו כצורתו ותבניתו. עכ"ל. וכן מצוי כיום לקנות אצל התימנים שופר שלא עבר שום תהליך שינוי בצורתו.

### ברמב"ן מבואר שאין חשש

אמנם בחידושי הרמב"ן (ר"ה כ"ו) מפורש להדיא דשופר של איל שעשאו כפוף כשר, שכתב בזה הלשון: "ואפשר לומר דקתני יעל וזכרים לומר שאם עשה של זכרים פשוט ושל יעל כפוף פסול דלאו דרך העברתו הוא, ולא מסתבר". ע"כ. הרי שכתב להדיא שלא מסתבר לפסול משום החסרון של דרך העברתו, ואם כן מסתבר שיש בזה גם מצוה מן המובחר, דכיון שאין בזה חשש של דרך העברתו אם כן לא גרע משאר תשמישי קדושה העשויים מבהמות שעוברים תהליך עיבוד כדי שיהיו ראויים לקיום המצוה כראוי, כמו ריבוע של בתים ורצועות של תפילין ועיבוד קלף לסת"ם. ואם כן הוא הדין שופר, שכל זמן ששם שופר עליו והוא כפוף יש בזה מצוה מן המובחר.

### גם הפרי מגדים מכשיר

וכן משמע בפרי מגדים (א"א סק"א) שדן במי שיש לו שופר של איל שהיה כפוף ועשאו פשוט, ויש לו עוד שופרות של שאר מינים שהם כפופים, מה עדיף לו לקחת. והעלה שעדיף לקחת של שאר מינים שהם כפופים, ומצות כפוף הוא לכתחילה מעיקר הדין, ואילו שופר של איל הוא רק מצוה מן המובחר זכר לעקדת יצחק, ועדיף לקחת את השופר השופר שהוא רק 'מצוה מן המובחר' והוא ידעבד מעיקר הדין. ע"כ. ומשמע מדבריו דבתר השתא אזלינן, דשופר של איל כפוף שעשאו פשוט יצא מכלל כפוף ונשאר לו הענין של זכר לעקדת יצחק, ואם כן הוא הדין פשוט שעשאו כפוף שיש לו המעלה של כפוף.

### גם הערוך לנר מכשיר

כך מבואר גם בערוך לנר (שם בתוד"ה של יעל) שפירש דבנוסף לזה שיש מצוה שיהיה שופר של איל, יש מצוה שיהיה גם כפוף. וביאר, דאף דסתם איל הוא כפוף, הו"א שאם עשה השופר של איל פשוט על ידי מים חמים שפיר דמי, לכן הצריכה הגמרא לומר שצריך שיהא נשאר כפוף. ומבואר מדבריו שצורת כפוף ופשוט תלוי כפי צורתו לאחר העיבוד.

וכן מסתבר, שהרי כל תשמישי קדושה אינו מפורש בפוסקים באיזה אופן מעבדים אותם, שאינו מפורש בשום מקום סדר עשיית בתים לתפילין וריבועם, וסדר עיבוד העורות, והכל כאשר לכל הם באים במסורת וקבלה מפי המומחים מדור דור. וגם בענין השופר הלא מסופר בכמה ספרים שבדורות אחרונים היה נהוג לעבד את השופרות במים חמים, וכיון שאנו יודעים מדורות שלפנינו שהיה הדרך לעבד השופרות במים חמים אל לנו להתחיל לפקפק בזה.

### צורת השופר כו"ו

ואאמו"ר שליט"א הביא בספרו (שם) שאמר לו זקן הסופרים הנוודע הגאון רבי מנחם דאוידאוויטש ז"ל שיש לו הוכחה מספר 'ברוך שאמר' לאחד מן הראשונים שכבר מקדמת דנא היו נוהגים לשנות את השופר מצורתו הטבעית, דבספר ברוך שאמר כתב שצורת

## אכילת מצות בפסח שני

ניחא ליה לאכול מצה בפסח שני, ואמר שהוא מנהג שאין לו מקור וזה נראה ככל תוס'ף, וכן היה נוהג לומר תחנון בפסח שני. אבל הטייפפלער ז"ל כן היה נוהג לאכול מצה שכך היה מנהג אבותיו (ארח"ר ח"ב עמו צד ומועדי הגר"ח ח"א קסד). וכן נוהגים אצל הרבה חסידים כפי שהביא בליקוטי מהרי"ח (הודש אי"ר) שכן נוהגים 'אנשי מעשה'. ואין חוששים בזה משום כל תוס'ף שיש הרבה מנהגים שאנו עושים זכר למקדש הגם שאין בזה חיוב מעיקר הדין, כמו מחצית השקל וזכר שמחת בית השואבה ועוד כוונה.

ובליקוטי מהרי"ח תמה גם כן למה אוכלים המצה ביום י"ד ולא בליל ט"ו, והביא שאכן מנהג מהר"ם אש ז"ל היה לאכול מצה בליל ט"ו.

ואפשר לומר שמנהגינו שאוכלים מצה ביום י"ד לא התייחד כזכר לקרבן פסח לבד, שהרי אין נוהגים לאכול מרור, ובפסוק כתוב "על מצוה ומרור יאכלוהו". אלא הטעם הוא על פי מה שכתב בסידור יעב"ץ (ח"ב שער היסוד אות כא) בזה הלשון: "טעם פסח שהוקבע באייר, גילו לי מן השמים לפי שבו כלתה חררה שהוציאו ממצרים, לפיכך עד כאן נמשך נס יציאת מצרים ואכילת מצה". ע"כ. וכן כתב הבעל הטורים (שם) דלפי שבחמשה עשר באייר ירד המן לכך עושים בו פסח יום אחד. ולפי זה יש לומר דכיון שיום י"ד היה היום האחרון שאכלו מן המצה שנשתייר, על כן אוכלים המצה ביום זה (ועי' רש"י שמות טז א שהמן ירד ב"ט, ואולי היא מדרשות חלוקות).

בליל פסח ראשון יש מצוה לאכול כזית מצה גם כשאין קרבן פסח, שנאמר "בערב תאכלו מצות", אבל בליל פסח שני אין מצות עשה לאכול מצה, ורק בשעת אכילת הקרבן כתוב "על מצות ומרורים יאכלוהו" (במדבר ט"א).

ברש"י על התורה (שם) כתב שבפסח שני אין איסור 'בל יראה ובל ימצא', אבל אסור לאכול חמץ עם הקרבן פסח ביחד. ותמה עליו המנחת חינוך (מצוה שפ"א) מה המקור לחידוש זה, וכתב: "דבר זה הוא תמוה אצלי מאד ולא ראיתי למפרשים שירגישו בזה וצריך עיון, וזה כמה שנים שכתבתי זה על הגליון בחומש שלי וצריך עיון גדול". ע"כ. מאידך, במשך חכמה (שם) כתב בפשיטות דממה שנאמר "על מצות ומרורים יאכלוהו", משמע שצריך לאכול את הפסח רק עם מצה ולא עם חמץ, והוי 'לאו הבא מכלל עשה'. והוא פלא.

הכלי חמדה (עניני קרבן פסח ס"ו רה) הביא בשם האבני נור שהעיר על מנהג העולם שאוכלים מצה בפסח שני ביום י"ד: למה אין אוכלים את המצה בליל ט"ו, הלא הקרבת הפסח היה ביום י"ד ואכילת המצה עם הפסח היה בליל ט"ו ולא ביום י"ד? וכתב הכלי חמדה דאפשר שהטעם הוא משום שאם אוכלים המצה בליל ט"ו לשם מצוה יש חשש 'בל תוסיף', ורק אם אוכלים בשאר ימות השנה שאין זה לשם מצוה אין חשש 'בל תוסיף', ולכן אוכלים את המצה ביום י"ד להורות שאין זה לשם מצוה רק כזכר ומנהג.

ובאמת מובא שהחזון איש ז"ל לא היה

אות וי"ו הוא כתבנית שופר, וכן הוא במגיד מישרים להבית יוסף (יעשיה מ כ"ו) שצורת אות וי"ו הוא כצורת שופר, וכבר מובא כן בזה הקדוש (זהר חדש יתרו מח): "דאת ו' איקרי קול השופר". והלא ידוע שתבנית השופר בתולדתו אינו כצורת וי"ו ורק לאחר העיבוד ברותחין נעשה צורתו כו"ו, אלא מכאן ראייה שלא חששו דקמונינו מלשנות כפיפות השופר מטבעיותו, ואדרבה מתוך כוונה עשו כן, וכן היה באמת השופרות הישנים בבני אשכנז עד הדור האחרון.

### פסק המנחת יצחק

אכן למעשה כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח ס"ב נ"ד) שאין לפסוק כל כך הלכה למעשה מדברי הפרי מגדים והערוך לנר, שלא היו עסוקים בדבריהם באותו ענין להלכה למעשה רק כתבו כן ליישב איזה דיוק, וכנודע דשערי תירוצים לא נגעלו. ולכן כתב שאם משנה ממש את תבנית כל הגידול של השופר, שעושה מכפוף פשוט או מפשוט כפוף יש לחשוש שהוא פסול משום שאין זה דרך העברתו, אבל אם מעקם רק קצת מגידולו אין לחוש.

והוכיח שכן דעת השולחן ערוך הרב (שם ס"ב) שאם משנה את תבנית כל השופר ברותחין הוא פסול, שכתב: "אם הרחיב את צד הקצר שלו או שקיצר את צד הרחב שלו ברותחים,

בין אם תקע בצד הקצר (שהיה רחב מקודם) בין אם תקע בצד הרחב (שהיה קצר מקודם) לא יצא". ע"כ. הרי שגם אם תוקע בשופר כדרך גדילתו, שתוקע בצד שהיה קצר מקודם לא יצא, כיון ששנתנה הממות של השופר שהרחיב את הקצר וקיצר את הרחב, וממילא הוא הדין אם שינה את כל התבנית של השופר ממש אין להקל לתקוע בו.

ולמעשה כתב, שאמרו לו לאחר בירור המציאות שהשופרות שהיו בארץ ישראל לא היה בהם שינוי כל כך מגדילתו בחיי הבהמה, אמנם מכיון ששמע מאנשים נאמנים שיש גם שופרות אשר משנים אותם מגדילתם וכיון שנוגע למצוה דאורייתא, יש להתיישב מאד אם ליתן הכשר על שופרות שנעשו בשינוי גמור.

### הידור שיהיה כפוף ממש

ויש להוסיף עוד, דלכאורה לא די במה שהוא כפוף קצת, דמצוה מן המובחר שיהא כפוף ממש, שהרי איתא בגמרא (שם) דביובל של יום כיפור לא היו תוקעים בשופר של איל כפוף רק בשופר של יעל פשוט. והלא ידוע שגם קרן של יעל הוא כפוף קצת. ואכן כתב המאירי (שם) דמה שאמרו שופר של יעל הוא פשוט ר"ל שאינו כפוף כקרן הכבשים, והיינו שהוא כפוף רק במקצת לעומת שופר של איל שהוא כפוף ממש, ואם כן יש להדר בראש השנה ליטול שופר שהוא ממש כפוף.

## ומלבשתו ענוה ויראה

פרק נוסף לזכרו של אמו"ר רבי דוד ב"ר יעקב גדליה שכטער זצ"ל

## רבי שלמה מאגריניצער

נכדו של הרה"ק רבי שלמה לוצקער תלמיד המגיד הקדוש ממעוזיטש זצ"ל בעהמ"ס "דברת שלמה".

זכה לשמש את רבינו, וזאת לאחר שאמו השאירה אותו אצל רבינו ז"ל לשמשו, וביקשה מרבינו ז"ל שישא אותו לאשה.

הוא זה ששמע מפי רבינו את העצה שיוכל לבוא אל הצדיק אחר פטירתו - להישבע על כך בנקיטת חפץ.

והיה בזה מעשה שלימה וארוכה, כמסופר בחיי מוהר"ן אות ק"א, ותמצית הדברים הנוגעים לעניינינו, שרבי שלמה זה, המשמש של רבינו, עמד מאחורי הדלת ושמע איך שרבינו מדבר עם תלמידו רבי הירש ומכין אותו לקראת פטירתו. ורבינו צוה על המשמש רבי שלמה שייצא מהחדר.

"המשמש הנ"ל אף שכוספו היה חזק מאד לשמוע מה שידבר עמו רבינו ז"ל, הוכרח לצאת מהבית וסגר הדלתות, אך לא היטב, רק הניח שפארינע [סדק] למען יוכל לשמוע מן החרכים איזה דיבור. ואז מכל הדיבורים שדיבר עמו, לא שמע רק זאת, שרבינו אמר ל' הירש הנ"ל שיישבע בנקיטת חפץ שיבוא אליו אחר פטירתו. תיכף אחר סתימת הגולל" (חיי מוהר"ן, קא).

"והנה המעשה הזאת היתה בחורף, ור' הירש הנ"ל נסע לביתו, ואחר כך נסע המשמש הנ"ל למעדועדעווקא, ובאותו העת היה שם דָּבָר של ילדים שמתו אז רחמנא ליצלקן, ורצו אנשי העיר לשלוח איש אחד עם פדיון לרבינו ז"ל, אך לא יכלו לקבץ מעות שיהיו על הוצאות הנסיעה ממעדועדעווקא לברסלב, שרחוק הדרך ביניהם, וגם על הוצאות הפדיון.

בתוך כך מת ר' הירש הנ"ל שם. ואז אחר פטירת ר' הירש הנ"ל, סיפר המשמש שהיה אז במעדועדעווקא ששמע מאחורי הדלת, בעת שהיה ר' הירש אצל רבינו ז"ל, איך שרבינו ז"ל אמר לו העצה מהשבועה בנקיטת חפץ, אך אנשי אדמו"ר ז"ל לא ידעו אם עשה ר' הירש הנ"ל העצה הזאת. ונסתם בין אנשי אדמו"ר זצ"ל, ובתוכם היה הרב ר' יודיל זצ"ל, אשר בעת שיעשו ההקפות עמו כנהוג, יקחו ספר תורה וישביעו את הנפטר שילך תיכף לרבינו ז"ל, ויספר לו גם כן מהדָּבָר שיש בעיר על הילדים. ומחמת השבועה יהיה מוכרח הנפטר להיות אצל רבינו ז"ל תיכף, אף אם אולי לא עשה בעצמו העצה שאמר לו רבינו ז"ל, וכן עשו.

ואחר כך במשך ששה חדשים חזר המשמש הנ"ל לברסלב לרבינו ז"ל, ולבואו שאל אותו תיכף רבינו ז"ל אם הוא זוכר אימתי מת ר' הירש, והשיב לרבינו ז"ל את החודש שמת בו, אך איזה יום בחודש לא זכר. ואמר לו רבינו ז"ל: האם לא היה מיתתו ביום פלוני, בכך וכך ימים לחודש? ונזכר תיכף המשמש הנ"ל שבאמת מת ר' הירש הנ"ל באותו היום שאמר לו רבינו ז"ל, והשיב לרבינו ז"ל: הן הן. אמר לו רבינו ז"ל: הראית? הלא תיכף אחר מיתתו לאחר סתימת הגולל בא אליו (כאומר: דימיתי ששיחה איזה זמן, אך הוא בא תיכף). וכל המעשה הזאת שמע ר' דוד הירש מדימיטרוווקע מפי המשמש ר' שלמה מאגריניצער בעצמו" (שם).

היטב עוד מילדותו, היות שבימים הקודמים היו מלמדים מסכת חולין לילדים בחיידער, והגירסא דינקותא נשארה טבועה בדמו.

הוא אף טרח ללמוד ולהכיר היטב את מבנה הגוף, על מנת להבין היטב את כל דיני הטריפות הנוגעות למעשה, והיה בקי בהן עד מאד. לעת זקנותו שהה אצל רופא לקראת טיפול רפואי שהיה צריך לעבור באיברי הגוף הפנימיים שליד הכבד, נענה אבי הכבד הרי נמצא במקום פלוני... השתומם הרופא ואמר בפליאה: שנים ארוכות ארכו לי בלימודי אוניברסיטאות עד שלמדתי היכן בדיוק ממוקם כל איבר וכצד מנתחים אותו, וכאן מגיע זקן ממאה - שערים שמימי לא למד כיצד מנתחין, ואף על פי כן יודע בדיוק את סדר מיקומם של האיברים...

בגודל ידיעותיו בהלכתא גבירתא זו דשחיטה היו שולחים אליו מבית המטבחים שאלות מורכבות שהתרחשו בעת השחיטה והבדיקה, אולם בענותנותו היתירה לא אבה אבי מורי ליטול את האחריות על כתפיו, ורק היה מלבן לפני שואליו את צדדי השאלה, וכיצד ניתן להכריע בכוחא דהיתרא, וביקש מהם שישורו למורה צדק ויציעו לפניו את דבריו והלה יפסוק למעשה. וכמוכן שעל פי רוב קיבל הרב הנשאל את נטיותיו של אבי מורי, והסיק את הדין כדעתו. במסגרת זו היה אבי מצייץ לשבח את הצדיק הקדוש רבי אפרים'ל קארובסקי זצ"ל, ש'כיהן מלפנים כדיון ומורה הוראה בפשעדרבורז' שבפולין, ותמיד היה אבי מפליא עד כמה בקי רבי אפרים'ל בכל הסוגיות דשחיטה, וככל סוגיא שמדברים עימו ורואים כיצד ידיו רב לו בהלכה זו!

מאידך, היה מפליא רבי אפרים'ל ברוב חביבות את חריפות מוחו של אבי עד למאד, והיה אומר שהוא רואה זאת מהשאלות שאבי מלבן עמו בעניינים שונים ומגוונים, שבכל פעם עולה וניכרת חריפותו היתירה וידיעתו הרחבה בכל מקצועות התורה.

כמשיח לפי תומו שח לי אבא זצ"ל בהזדמנות, שרבי אפרים'ל זצ"ל בירך עליו ברכת 'שהחינו' כשפגש בו כעבור שלושים יום מאז ראהו לאחרונה. אך תוך כדי דיבור התחרט אבי שפלטו שפתותיו עובדא זו, והתבטא בפניו שמעולם לא סיפר זאת לאיש, כי אנשים עוד עלולים לחשוב: מי היה ר' דוד שכטער שר' אפרים'ל בירך לכבודו ברכת 'שהחינו'...

פעם, בשנותיו המאוחרות הגיע לביתו נסער מאוד, וראו עליו צער גדול, וסיפר שהיות ולאחרונה התחילו לקרוא לו: ר' דוד, דהיינו עם התואר ר', ואחד קרא לו בלי בלי התואר, וכאב לו מאוד שהרגיש דבר כזה שלא קראו לו עם התואר, והיה לו צער גדול מזה.

ובסוף ימיו צוה שלא יכתבו על מצבתו שום תואר כלל, והזהיר: אפילו לא 'ריש עם פאסיקל', דהיינו שאפילו לא יכתבו: "ר' דוד"!

נהירין היו לאבי מורי זצ"ל שבילי תורת הנגלה והנסתר, ובגודל יראתו שקדמה לחכמתו הקפיד מאד להיזהר מהגשמת הלשון. שכן, בדברי הקבלה מלובשים כידוע דברים קדושים ונוראים, ולכן לא כל אחד הרוצה ליטול את השם ראוי להיכנס שם. ודבר זה חניך והשריש אבי מורי בנו מנעוריו, ואף הזהירו שלא ללמוד אלא מרבי שקיבל מרבותיו את הדרך הבורה כיצד להיכנס לפרד"ס, ומכל-שכן בהקדמות העדינות, שלא להגשים את העניינים הרוחניים.

היה זה בטרם התחיל מורי ורבי המקובל הרי"א מרגליות זי"ע להרצות את שיעורו בזוהר הקדוש, ואז הקדים ואמר: "אנו לא באנו כי אם לקרות ולפסק ולתרגם [פאר ליינען, ועצן, טייטשן]" את מה שכתוב בזוהר הקדוש, ותו לא!".

והזדמן בתחילת הדרך ששאלתי אותו קושיא בדבר שלמדנו, והרי"א ז"ל הרזה זמן מה ואמר לי בתוקף: שמע נא, גם אני כשהחלתי ללמוד את דרך הנסתר ממורי ורבי המקובל הרש"ח הכהן דוויץ זי"ע, ניסיתי לשאול אותו קושיא בסגנון זה שאתה שואל כעת, ואף הוא שקע בהרהור ולאחר מכן אמר לי בתוקף: "ככה כתוב!"

ובסיימו את סיפורו הוסיף הרי"א ז"ל לעברי עוד שני מילים: "היזהר והישמר!"

לאחר מכן, הלכתי וסיפרתי לאבי מורי זצ"ל את הדברים כהווייתן, ואורו עיניו, באומר: "אם כך הוא מלמד - ראוי לך ללמוד אצלו".

היות ואבי מורי זצ"ל זכה לתיקף רחב ולהבחנה נוקבת בדרכה של תורה, לא פלא איפוא שהוא זה שנבחר על ידו של הגאון האדיר רבי אליהו קלאצקין זצ"ל, הרב מלובלין, לכתוב את פסקיו ואת תשובותיו בעניינים הקשים והתמורים ביותר, כהיתר עגונות, אליהם הזדקק בעקבות מלחמת העולם הראשונה.

ולא עוד אלא שרבי אלי' היה מבקר לאחר מכן את כתביו, וקרה והבחיין שאבי משנה או משמיט מן הדברים שצוה עליו לכתוב בספר, אך לא מוחה בו, משום שידע את רב אונן וחילו של אבי בהלכה, וכי שוחר אמת הוא עד שאינו מסוגל להעלות על הכתב דבר שלפי דעתו אינו נכון אליבא דהלכתא.

ואבי, בענותנות רוחו היה מנסה להעלים את עקבותיו לבלי יִדָּעוּ. כל ימיו היה משוחח בערגה על אנשי השם שזכה לשמש בחייו, ובפרט על הרב מלובלין, אך כאשר נשאל: במה שימשת את הרב מלובלין? היה עונה: הייתי מנקה את ביתו, עשיתי אצלו ספונג'...

כאבותיו, שימש אבי בעברו במקצוע השחיטה, וגם לאחר שפרש ממלאכה זו אהב מאד לעסוק בהלכותיה, אותן הכיר

**קהילת חסידי ברסלב**  
ע"ש רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע  
בנשיאות הגה"צ ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א

**לכבוד התנא האלוקי רשנ"ו**

אנ"ש, בחודי חמד זקנים ונערים ובני משפחותיהם הע"י נקראים בזה להתאסף לכבוד הילולת הרשנ"ו ולשאוב ממעיני הישועות הנובעים ביום הגדול הזה מתוך שמוחה וריקודים

**בראשות מודרנו הגה"צ**  
**רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א**

שתתקיים א"ה  
ביום רביעי ליל ל"ג בעומר  
ברחבת "כבר זופניק" רח' שטראוס 26 ע"י כבר השבת  
בשעה 8:30

והיא רעוא שזכותו הגדול של הרשנ"ו תג עליו ותמליך טוב בעדנו להתברך מאוצר הישועות בשפע ברכות עד בלי די.

בכבוד רב  
התנהלה

היות ויתכנו שנינים במקום ובשעת ההרלקה ע"ב נא לעקוב אחרי ההודעות בקול אנ"ש

**עולו ואתכנסו לכבוד הילולת התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי**